

Handläggare
Lotta Hedstad
Telefon: 08 508 25 123
Linda Lantz
Telefon: 08 508 25 611

Till
Socialnämnden
2019-01-22

Hemtjänst till vuxna med minderåriga barn – råder likställighet i stadsdelarna?

Granskning av Skärholmen, Älvsjö och Östermalm
stadsdelsnämnder

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner funktionshinderinspektörernas rapport
2. Socialnämnden överlämnar rapporten till berörda stadsdelsnämnder

Peter Svensson
tillförordnad förvaltningschef

Veronica Wolgast
avdelningschef

Sammanfattning

Aktuell granskning avser frågan om likställighet råder mellan stadsdelsförvaltningarna vid utredning och bedömning av insatsen hemtjänst till vuxna med minderåriga barn. Hemtjänst är den vanligaste insatsen enligt SoL för personer med funktionsnedsättning 0-64 år i Stockholms stad. Granskning har genomförts i tre stadsdelsförvaltningar, Skärholmen, Älvsjö och Östermalm. Könsskillnader har identifierats i granskningen dock har inga slutsatser kunnat dras att något av könen skulle vara förfördelade vid behovsbedömning. Granskningen visar att det inte råder en likställighet i stadsdelsförvaltningarna kring bedömning av hemtjänstinsatser. Olikheterna är bland annat synen på hemtjänst vid hushållsgemenskap, partners ansvar för barn och hushåll samt möjligheten till hemtjänst i assistansliknande form. Insatsen hemtjänst för personer med funktionsnedsättning i ålder 0-64 år behöver utvecklas för att tillgodose såväl målgruppens som anhörigas behov.

Bakgrund

Stockholms stads funktionshinderinspektörer har till uppgift att granska kvalitet i biståndsbedömda insatser som ges till personer med funktionsnedsättning enligt Socialtjänstlagen (SoL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Uppdraget har ett generellt brukarperspektiv. Bevakning av likställighet över staden samt spridning av goda exempel från de granskade verksamheterna är en viktig del i arbetet. Syftet är att stimulera verksamheternas utvecklings- och kvalitetsarbete.

Granskningsarbetet planeras utifrån en granskningsmodell som dels bygger på lagstiftningens bestämmelser om god kvalitet inom socialtjänsten och dels på de kvalitetsområden som utformats av Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL):

- Trygghet och säkerhet
- Självbestämmande och integritet
- Tillgänglighet
- Helhetsyn och samordning
- Kunskapsbaserad verksamhet och effektivitet

Aktuell granskning avser insatsen hemtjänst till vuxna med minderåriga barn i tre stadsdelsförvaltningarna, Skärholmen, Älvsjö och Östermalm. Hemtjänst är en av de stödinsatser som tillfälligt eller under längre tid, ska underlätta den dagliga livsföringen för enskilda med funktionsnedsättning. Insatsen beviljas enligt 4 kap 1 § socialtjänstlagen.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 16 januari 2019. Råd för funktionshinderfrågor har behandlat ärendet den 17 januari 2019.

Ärendet

Hemtjänst är den vanligaste insatsen enligt SoL för personer med funktionsnedsättning 0-64 år i Stockholms stad. Aktuell granskning avser frågan om likställighet råder mellan stadsdelsförvaltningarna vid utredning och bedömning av insatsen hemtjänst till vuxna med minderåriga barn. Granskning har genomförts under perioden september och oktober 2018 inom beställarenheterna funktionsnedsättning i stadsdelsförvaltningarna Skärholmen, Älvsjö och Östermalm. Granskningen omfattar totalt 32 personakter, 23 kvinnor och 9 män. Detta utgör 16 procent av de tre stadsdelsförvaltningarnas totala antal hemtjänstären den inom enhet för funktionsnedsättning. Av de granskade ärendena har 27 en aktuell utredning. Elva personer har även kontakt med någon annan

enhet inom socialtjänsten. I 18 ärenden har handläggaren gjort hembesök.

I granskningen ingick 17 personer vilka lever som ensam vuxen i hushållet, 15 kvinnor och två män, resterande 14 personer, åtta kvinnor och sex män, lever i hushållsgemenskap med annan vuxen. För en man framkommer inte i dokumentationen om han lever tillsammans med någon annan vuxen. Personer med rörelsenedsättning är den vanligaste målgruppen för hemtjänstinsatsen. Serviceinsatser i hemmet är den vanligaste utformningen av hemtjänst.

Kunskapsbaserad verksamhet och effektivitet

Inspektörerna har under granskningen identifierat ett ökat behov av flexibilitet i insatsen hemtjänst hos enskilda med barn. Dessa ärenden ställer särskilda krav på kompetens hos såväl handläggare som de personer som arbetar i den enskildes hem. Det kan finnas vinster med ett mer motiverande och självstärkande arbetssätt än vad som annars är vanligt inom hemtjänstinsatsen. Ett gott exempel är Älvsjö där hemtjänst och boendestöd framgångsrikt beviljas i kombination.

Helhetssyn och samordning

I granskningen identifieras endast en SIP. Det ser inspektörerna som ett utvecklingsområde då 11 av de enskilda är aktuella på annan enhet inom samma förvaltning. I granskningen hade 15 av 32 personer någon form av kognitiv funktionsnedsättning. I 13 ärenden identifierades ett eller flera barn eller ungdomar som är aktuella inom socialtjänstens barn- eller ungdomsenhet. Det finns en risk att barnets behov inte tillräckligt uppmärksammas i handläggningen. Barnets behov kan bedömas vara en annan enhets ansvar och riskerar då att hamna mellan stolarna i organisationen. Inspektörerna tror att förvaltningarnas arbete för att stärka den enskildes självständighet och anhörigas integritet med hjälp av nära intern samverkan kan innebära samhällsekonomiska vinster. I granskningen framträder Östermalm som ett gott exempel på intern samverkan där enheten har utvecklat interna skriftliga samverkansrutiner med övriga vuxenenheter.

Tillgänglighet

I flera ärenden saknas beskrivning av varför just den ansökta sysslan är svår att genomföra för den enskilde på egen hand samt bedömning av om hjälpmedel eller bostadsanpassning skulle kunna tillgodose behovet. Ett gott exempel är Östermalm där enheten har möjlighet att bekosta ADL utlåtanden vid bristfälliga underlag eller när tillräckligt underlag saknas.

Självbestämmande och integritet

Det långsiktiga målet i Stockholm stads program för stöd till anhöriga är: ”I Stockholm har alla anhöriga oavsett bakgrund och förutsättningar en bra livssituation och möjlighet att forma sina egna liv”. I programmet framkommer att om det finns minderåriga barn som berörs av det stöd den anhöriga får så är det viktigt att uppmärksamma barnets situation. Barnets bästa ska särskilt beaktas när beslut rör dem och alla konsekvenser för barn ska alltid övervägas innan beslut fattas.¹ Skärholmens stadsdelsförvaltning är ett gott exempel där stödinsatser beviljats i form av hemtjänst som avlastning för att anhöriga ska orka ta ett större ansvar för gemensamma barn och hushåll när en förälder är svårt sjuk eller har en funktionsnedsättning.

Trygghet och säkerhet

Samtliga granskade enheter har utarbetade ärendedragningsrutiner där avidentifierade könsneutrala ärendedragningar hålls. Inspektörerna vill väcka frågan om det ibland kan finnas vinster i att ta med kön, ålder o.s.v. vid ärendedragning. Granskningen visar att det inte råder en likställighet i stadsdelsförvaltningarna kring bedömning av hemtjänstinsatser. Olikskheterna är bland annat synen på hemtjänst vid hushållsgemenskap, partners ansvar för barn och hushåll samt möjligheten till hemtjänst i assistansliknande form. Inspektörerna befäradar att skillnaderna mellan stadsdelsförvaltningarna är för stora för att tillförsäkra enskilda med minderåriga barn en rättssäker handläggning av hemtjänst inom Stockholms stad. Insatsen hemtjänst för personer med funktionsnedsättning i ålder 0-64 år behöver utvecklas för att tillgodose såväl målgruppens som anhörigas behov. Inspektörerna har identifierat utvecklingsbehov som sträcker sig ifrån upphandling genom handläggningsprocessen inom myndighetsutövning till kompetensutvecklingsbehov hos handläggare och hemtjänstpersonal.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner funktionshinderinspektörernas granskning av hemtjänst till vuxna med minderåriga barn vid tre stadsdelsförvaltningar. Vidare att rapporten överlämnas till berörda stadsdelsnämnder.

Bilaga

Hemtjänst till vuxna med minderåriga barn -råder likställighet stadsdelarna? Granskning av Skärholmen, Älvsjö och Östermalm stadsdelsnämnder